

Creixement personal

La intervenció de Mons. Joan Carrera i Planas, bisbe auxiliar de Barcelona, va ser presentada per Mn. Jaume Aymar, delegat d'apostolat seglar de l'Arquebisbat de Barcelona, el qual, entre altres coses, va dir: “per ajudar la nostra reflexió és un honor comptar amb la presència i la participació del bisbe Joan Carrera. Cal dir que ell està en l'origen d'aquestes Jornades d'Apòstolat Seglar que van néixer, sobretot, pensant en els nous consiliaris d'Acció Catòlica i que, ja des de fa un temps, varem obrir també a laics compromesos en l'acció pastoral i, molt sovint, acompanyant també en els processos creients.

Podem dir que el bisbe Joan és un expert en acompanyament personal. Ell ha acompanyat de prop molts laics i laiques en els seu itinerari de creixement interior. Ho ha fet com a prevere a les diverses parròquies on ha servit ministerialment (Santa Eulàlia de Provençana, Sant Antoni de Llefia, Sant Isidre de l'Hospitalet, Sant Francesc de Badalona...) i ha continuat i continua acompanyant com a bisbe diverses persones en el seu itinerari creient. Ha dialogat en profunditat amb intel·lectuals, amb artistes, amb polítics, amb comunicadors... que han trobat en ell un referent.

També ha estat consiliari de moviments d'Acció Catòlica, de la JOC, de l'ACO, de l'ACI (un dels moviments especialitzats menys coneguts, el de mitjans independents) i vicari episcopal d'ambients obrers (1967-1976). A més ha estat sensible i proper als nous moviments, com ara el camí neocatecumenal o la comunitat de Sant Egidi, i a les noves iniciatives evangelitzadores com “Tornar a creure”.

I, d'alguna manera, podríem dir que a tots ens acompanyen en el nostre creixement personal els seus llibres “La canya esquerdada” (1993); “Del postconcili al postprogressisme” (1994), “El gust de la fe”(2000). També ens acompanyen les seves reflexions setmanals, ajustades, prudentes i serenes, sobre l'actualitat al “Primer Cafè” de Ràdio Estel i la seva columna setmanal “Ara mateix” a Catalunya Cristiana que, enguany, compleix vint-i-cinc anys. Sem-

pre amb un estil propositiu, allunyat de la confrontació, ajudant a descobrir Jesucrist i a estimar l'Església, i dotat d'un innegable bon humor que ajuda a relativitzar les mancances”.

El Sr. Bisbe va començar dient: “ L'any 2002, també el mes de febrer com ara, va tenir lloc la sisena edició d'aquestes Jornades. El tema va ser, aleshores, “*El prevere, acompanyant del camí de la fe*”. Jo hi vaig participar amb la ponència “*Del creient a l'apòstol*”. La manera com la vaig enfocar coincideix amb el tema que avui se'm confia. Penso que en els sis anys transcorreguts no ha canviat substancialment la matèria. Jo, en tot cas, no em veig amb cor de tractar-la d'una altra manera. Em veig, doncs, obligat a repetir moltes coses... Aquesta és la meua dificultat. No és probable que la majoria dels qui sou ara aquí també hi fóssiu el 2002 i, menys encara, que recordeu el que vaig dir aleshores. Sapiguen, doncs, que el que faré ara serà reprendre, substancialment, les reflexions de la ponència anterior i afegir-n'hi de noves. El guió serà aquest.

1. Al centre de tot, la missió.
2. Dues dimensions complementàries.
3. Una presència oberta enmig del poble.
4. La formació de militants. Pastoral de mínims, pastoral de màxims.
5. Els militants existeixen i cal cridar-los. On trobar-los? Entre molts que cerquen, potser sense saber-ho. Entre molts que viuen distrets. Entre pecadors i publicans. Entre gent responsable, però no propera.
6. Una pastoral de conversió. Tenir missatge i saber-lo comunicar.
7. Fer créixer: un mestratge que arribi a la intimitat, al cor; amb seguiment personal, amb amor, amb exigència, amb paciència.
8. Iniciació a la pregària i a la vida sacramental.”

I va convidar a tots els assistents a rellegir la intervenció que reproduïm a continuació i que ja va ser publicada en la revista de Quaderns de Pastoral num. 184, abril-juny de 2002, p. 93-99.

Del creient a l'apòstol

MONS. JOAN CARRERA, bisbe auxiliar de l'arquebisbat de Barcelona.

Reflexionarem, tot seguit, sobre alguns aspectes de la formació de militants: com fer el pas de creient a apòstol. De vegades, una presentació viva de la fe ja comporta que la persona que s'hi desperta esdevingui, al mateix temps, creient i apòstol. Altres vegades el pas de la fe a l'apostolat és un procés més lent.

Aquest tema de l'apostolat és realment clau, sobretot en els nostres dies, quan tenim una consciència particularment viva que som pocs els segadors i que els sembrats són immensos (Mt 9, 38). El mateix Papa Joan Pau, que s'agrada de fer-se present en les grans trobades populars i que no defuig la presència mediàtica, ha escrit en la carta apostòlica *Novo millennio ineunte*: "En moltes regions els cristians són, o estan esdevenint, un *petit ramat*" (Lc 12,32). És aquest el nostre cas?

1. Al centre de tot, la missió

Pensant en la nostra gent, en els joves de les nostres parròquies, de les nostres ciutats... és bo que ens repetim sovint les grans preguntes de l'apòstol Pau: "...tots els qui invoquin el nom del Senyor se salvaran. Ara bé, com podran invocar-lo, si no hi creuen? I com creuran en ell, si no n'han sentit parlar? I com en sentiran parlar, si ningú no l'anuncia? I qui el podrà

anunciar, si ningú no és enviat? (Rm 10, 13-14).

Aquest de la missió és el problema fonamental de la nostra Església.

Aquest de la *missió* és el problema fonamental de la nostra Església. Com ho farem per a ser nosaltres anunciadors de la Bona Nova de Jesús i per a trobar-ne de nous?

Proposaré unes pistes d'acció, molt simples, inspirades directament en una lectura pastoral de l'Evangelí. Una lectura feta des del nostre ministeri.

Preguntem-nos: com ho feia Jesús, el primer enviat, l'enviat del Pare, per a evangelitzar? La missió del prevere i, en el seu interior, el treball del consiliari, té aquest punt de referència essencial: Jesús i el seu estil d'acció pastoral.

2. Dues dimensions complementàries

Com ens explica l'Evangelí, el Senyor orienta la seva activitat en dues direccions complementàries.

La primera, àmplia, enmig del poble, entre el qual anuncia la Bona Nova i passa fent el bé i guarint tots el oprimits pel diable (Ac 10,38). El trobem a prop de la gent, assequible.

La segona, restringida i intensa: escull dotze deixebles perquè estiguin amb Ell i per a enviar-los a predicar (Mc 3, 14).

Aquests són també els dos àmbits de l'acció de qualsevol prevere amb missió pastoral. D'una banda, fer-nos presents a la vida dels homes i de les dones del nostre temps, com Jesús que passà fent el bé... Sense una presència visible i propera, ¿com podríem anunciar la Bona Nova? Ara bé, si no dedicàvem, simultàniament, moltes hores de reflexió i de diàleg per a la formació d'un nucli ferm de militants, fàcilment la nostra acció es dispersaria i, després de tres, set, deu anys... de presència en una parròquia, no hi deixaríem planter.

Totes dues dimensions són importants, però avui ens toca parlar especialment de la segona, sense deixar de fer una ràpida passada per la primera.

3. Una presència oberta, enmig del poble

Hi ha un passatge de l'Evangeli que trobo molt atractiu perquè palesa de quina font surten l'un i l'altre vessant de la pastoral de Jesús i mostra la seva convergència. Em refereixo a l'escena que descriu Marc en el capítol 6 del seu Evangeli. El Senyor havia projectat dedicar, amb els seus deixeb-

bles, un temps al repòs, al recés. Però la gent el descobreix i trenca el seu pla. Què farà Ell? Prioritzarà la seva agenda? No. La prioritat és per a les persones, per a la missió. Mira la multitud i se'n *compadeix*, perquè són com ovelles sense pastor. Aleshores es posa a instruir-los llargament (una altra versió diu "amb calma"). Aquesta compassió del cor de Jesús és a l'origen de la seva pastoral. Només després de compartir aquesta mateixa mirada compassiva de Jesús, esdevenim capaços de ser els seus apòstols. Observem, encara, el matís: se'n *compadeix* perquè són ovelles disperses, sense pastor. Resulta evident –i reconfortant– que en les últimes dècades ha crescut la nostra sensibilitat social. En canvi, ens acostumem massa fàcilment a la penúria de Déu, de coneixement de l'Evangeli.

Encara en aquesta primera dimensió de la presència enmig del poble, fixem-nos en la visibilitat i l'assequibilitat de Jesús. És fàcil trobar-lo: sol estar entre la massa obscura feta de gent popular, de malalts, de dones, d'infants... Seu a taula amb els publicans (Lc 15, 2), el dissabte va a la Sinagoga i quan s'escau hi ensenya (Lc 4, 16). Però també pot ensenyar assegut a la vora d'un pou (Jn 4,6), o a la muntanya (Mt 5,1) o dalt d'una barca (Mt 13, 12). Preguntem-nos: som, avui, els pastors prou visibles i assequibles? Se senten queixes: molts diuen que no ens troben fàcilment, que ens veuen tan capficats, corrent d'una banda a l'altra, que no gosen explicar-nos el que voldrien... Són impressions parcials, sens dubte, però ens cal escoltar el que diu la gent. Potser en els últims anys fem molta pastoral a hores

convingudes, és a dir, per als qui se senten convocats a celebracions i a reunions, i no tanta de carrer, de vida de barri, de visites a les famílies i als malalts. És molt ambigu dir, per exemple: en aquesta parròquia, els matins no hi ha res a fer. No serà que tot està per fer?

4. La formació de militants

Una gran quantitat del temps de Jesús és esmerçat en la formació dels apòstols. Seran el nucli dur, els transmissors de la Bona Nova, el fonament sobre el qual edificarà la seva Església. No els ensenyarà organització ni estratègia: els anirà transformant en homes nous d'acord amb la Bona Nova, els anirà incorporant a la seva persona i a la seva missió.

No els forma mitjançant un treball sistemàtic, a partir d'un esquema, sinó amb una comunicació constant que aprofita els esdeveniments de cada dia per a anunciar el missatge. Sovint els proposa temes, altres vegades respon a preguntes i peticions d'ells o d'altres, tot resituant-les. Els explica el sentit de les paràboles; els fa reflexionar sobre la seva predicació i el seu capteniment que ells no sempre entenen; els aconsella; els reprèn; té paraules especials, personals, de vegades per a un, de vegades per a un altre; conviu amb ells. Tot això li exigeix paciència... Els deixebles són lents; tendeixen a reduir el missatge a la seva mentalitat estreta, més que a entrar ells en el projecte de Jesús; rivalitzen sobre qui és el més important... Poc abans de l'Ascensió li preguntaran encara: "Senyor, és ara

que restabliràs el Regne a favor d'Israel?" (Ac 1, 6). Només quan el Senyor els haurà enviat l'altre Defensor, l'Esperit Sant, l'entendran del tot.

Nosaltres sabem que la formació de militants és lenta i difícil, però ha d'ocupar un lloc central en la vida del consiliari. De vegades, en reunions i en contactes personals amb preveres, després de parlar de moltes activitats, he preguntat: quantes hores dediques, cada setmana, a la formació directa, personalitzada, de cristians? Si no hi esmercem temps, és difícil que obtinguem fruits. Però aquesta pregunta porta a fer-ne una altra: estem preparats per a aquest treball de formació de persones? El sabem fer? És fàcil adonar-se, quan ens hi fixem, per exemple en una visita pastoral, que hi ha una desproporció entre el temps que dediquem a les celebracions i el que dediquem a la pastoral més específicament missionera. Alguns opta-

Hi ha una desproporció entre el temps que dediquem a les celebracions i el que es dedica a la pastoral missionera.

rien per una solució fàcil: reduir les celebracions. A banda que això podria comportar encara més empobriment, s'imposa una altra pregunta: el temps que guanyariem, el sabríem dedicar realment a tasques d'evangelització?

En una societat secularitzada com la nostra, seria un contrasentit no prioritzar la pastoral més directament orientada a la conversió. Sempre he valorat fins a l'extrem l'atenció als creients no practicants que només vénen a les parròquies en comptades ocasions a demanar un sagrament. Però cal que, al mateix temps que treballem amorosament en la restauració de la fe fragmentària de molts, ens dediquem a la creació d'obra nova. L'Església del futur serà, sobretot, una Església de convertits.

5. Tenir missatge i saber comunicar-lo

A les dues preguntes anteriors, n'hi afegiria encara una altra: tenim missatge i sabem comunicar-lo? En un cert sentit aquesta és una pregunta, en part, sobrerera: tots tenim missatge i, a més, no és nostre: anunciem el missatge de Jesús i de l'Església. Però em refereixo a si aquest missatge ha passat amb prou profunditat per nosaltres i si el tenim formulat de manera intel·ligible i atractiva per a la gent d'avui. Es tracta de dir el missatge des de la pròpia experiència de fe, de comunicar el *kerigma* de manera que enganxi... Fixeu-vos que és això el que han fet els preveres que han sabut somoure la joventut. Solen tenir una síntesi que repeteixen amb insistència i entusiasme. No solen variar: la seva originalitat rau en la seva capacitat de persuasió. Posaré dos exemples.

El primer, Cardijn, el fundador de la JOC. Les seves idees fonamentals caben en un full. Quan deia: “un jove

treballador val més que tot l'or del món, és un fill de Déu...” expressava el seu convenciment de la dignitat de la persona. No era un pensament nou. La novetat era la força amb què ell el dinamitzava. Era la seva “veritat de fe”. Contraposava aquest convenciment a la “veritat d'experiència”: ni la societat, ni les condicions de treball, ni els mateixos joves respecten aquesta dignitat ni en són conscients. Deduïa d'aquí la necessitat d'un moviment que capgirés la situació. Era impossible fer-ho en solitari. Calia associar-se i crear un instrument de lluita: “veritat de mètode”. Si hi afegim la pedagogia de l'acció (“veure, jutjar i actuar”), i el convenciment que l'apòstol del jove obrer ha de ser el jove obrer –només ell és a l'interior del seu ambient– tenim tot el seu missatge. Amb això va recórrer el món i va bastir un gran moviment.

Un segon exemple. Quan el Papa actual, Karol Wojtyła, treballa com a prevere amb la joventut polonesa dels anys quaranta, comunica també un missatge que fa pensar en el de Cardijn, a qui va conèixer a Bèlgica el 1948. Parteix també de la dignitat del jove, imatge de Déu, com a crida radical a la superació i a l'esperança. Parla, en segon lloc, de “l'entusiasme serè de ser capellà”, una expressió que repeteix molt, amb la qual exerceix un gran atractiu entre els joves i desperta vocacions. Unint aquests dos punts, diu que la missió del sacerdot és anunciar la dignitat de la persona.

Cadascú té els seus matisos i les seves vivències personals. La qüestió és tenir missatge i ser comunicatiu. Tot neix de la mateixa fe, no cal dir-ho.

Però a la gent que té set no li pots oferir una cascada: necessita un vas d'aigua.

6. Quatre línies de treball

Acabaré assenyalant quatre línies de treball que convé tenir en compte de cara al desvetllament de vocacions de militant i a la formació apostòlica.

a) *Cridar*. Jesús pren la iniciativa i crida a l'apostolat. L'Evangeli és ple d'aquestes crides: "Veniu amb mi, i us faré pescadors d'homes" (Mc 1,16); "Segueix-me" (Mt 9,9); "Després, vine i segueix-me"; "Deixeu que els infants vinguin a mi" (Mc 10,13); "N'escollí dotze i els donà el nom d'apòstols" (Lc 6, 13); "I els envià a anunciar el Regne de Déu i a curar els malalts" (Lc 9,1); "Després d'això, el Senyor en designà uns altres setanta-dos i els envià de dos en dos..." (Lc 10,1); "Zaqueu, baixa de pressa..." (Lc 19,5); "Si sabessis quin és el do de Déu..." (Jn 4,10). Si volem tenir apòstols, primer els hem de cridar. Això requereix tenir confiança en la capacitat de resposta que l'Esperit dóna a molts. No sempre confiem prou. Un cert tipus de realisme ens porta, moltes vegades, a pensar més en els aspectes negatius: falta de fe, poca generositat, materialisme... de la gent que no pas en les possibilitats d'acolliment de la crida que molts tenen. La secularització ambiental ens porta a una pastoral de mínims, cosa que no rarament decep a la minoria que voldria més. Allò de fer reflexions de caràcter humà (davant els qui vénen a casar-se, en les homilies exequials, amb els pares dels nens de primera

comunió...) i, després, afegir: "i si algú, a més, té fe"... pot resultar fatal. El percentatge, bé que petit, que voldria més, algunes vegades acaba trobant en grups d'orientació espiritualista allò que nosaltres no hem gosat o no hem sabut oferir-los... No em sap greu que sigui així, tot i que, de vegades, es donen exageracions lamentables. Però em pregunto: per què no podien haver trobat a les nostres parròquies i als nostres moviments d'acció catòlica l'espiritualitat que cercaven? Hem de vèncer aquesta desconfiança. Hem d'anunciar l'Evangeli en tota la seva radicalitat. Enlloc no podem dir: "aquí no hi ha res a fer". Jesús cridava pecadors i pecadores, publicans i estafadors... Cardijn deia: "*On fa la JOC avec ce qu'on a*". Es fan maons i es construeix amb el color de la terra de cada indret. I, naturalment, la condició indispensable per a poder cridar és ser-hi i ser-hi freqüentment, barrejats amb la vida de cada dia. El diàleg que portà a la conversió de la samaritana, per exemple, va ser possible perquè quan aquella dona anà al pou, Jesús hi era assegut.

b) *Apuntar més directament a la conversió a Jesucrist*. Només des d'una experiència de conversió personal és possible experimentar "el goig de la salvació". Aleshores és possible

Només des d'una experiència de conversió personal és possible experimentar el goig de la salvació.

superar els racionalismes, les visions negatives de l'Església, la casuística inacabable... i sentir-se feliç pel do de la fe, l'aigua viva que els defectes de la font no alteren. Alguns de nosaltres som d'una generació que va viure una inflació de paraula religiosa. Això ens va moure a subratllar molt la importància del testimoniatge i a relativitzar el discurs. La situació ha canviat. Avui no hi ha inflació de paraula religiosa, sinó silenciament de Déu. I el grau de desconeixement de la fe cristiana que tenen algunes persones és tan gran que difícilment saben llegir els fets de testimoniatge. Aquesta nova situació demana de nosaltres posar l'accent en l'anunci explícit de Jesucrist, sense abandonar, no cal dir-ho, el testimoniatge que acredita la paraula. Avui resulta més perillós que mai convocar persones per un objectiu humà –de tipus social, cultural, esportiu– confiant que, a partir d'aquí, es podrà fer el pas a l'anunci de la fe. Aquests objectius humans tenen la seva pròpia raó de ser en els valors que representen. Però fer-los servir d'ham... resulta ambigu. Sempre perdura el malentès. És més clar convocar clarament a la fe, encara que això, després, requereixi un llarg itinerari. Una ONG no acaba de desembocar mai en un equip de militants.

c) *La pregària com a factor de formació de militants.* Jesús ensenya a pregar. Nosaltres ho hauríem de fer més. Preguar, normalment, és abans que anar a missa. Està més a l'abast de tothom. Tendim a reduir-ho tot a la Missa. Aquesta és el *culmen* de la vida cristiana. Però la pregària personal i comunitària té un lloc especial en els

processos d'iniciació. Taizé ens ha ajudat a entendre la necessitat d'uns primers esglaons. Fer escoles de pregària pot ser començar a fer escoles d'apòstols.

d) *La participació en els sagraments.* No voldria deixar de referir-me a aquest aspecte fonamental, sovint no prou atès en els nostres moviments. Permeteu-me que ho faci repetint un fragment del meu llibre *El gust de la fe*. “Com connecta Jesús amb la gent d'avui? Aquesta no és una pregunta exclusivament nostra, dels qui vivim ara. Tots els cristians se l'han feta. Mireu com hi responia el bisbe Lleó l'any 445: “Allò del nostre Redemptor que va ser *visible* ha passat als *sagraments*”.

Visible va ser, no cal dir-ho, la seva acció salvadora sobre el paralític, sobre Zaqueu, sobre Maria Magdalena, sobre Dimes, el bon lladre... Ens quedem curts si ens limitem a recordar-ho, a emocionar-nos-hi... Fins i tot si això ho fem en actitud de pregària. Podem anar més enllà. Som cridats a més.

De vegades retrobo vells amics que, de joves, van experimentar la vida cristiana amb intensitat, sovint a través de la militància en un moviment apostòlic. Em diuen que continuen creient en Jesucrist i àdhuc que preguen, i sé que és veritat... Malgrat els desenganys soferts i les inevitables febleses pròpies, l'Evangelí continua sent la seva referència essencial. Però... no participen regularment de l'Eucaristia. I han abandonat el sagrament del perdó.

Els Evangelis ens parlen d'uns seguidors de Jesús, més o menys distants, que el miraven, l'escoltaven, passaven estones vora seu. Ens parlen també d'uns altres que se li atansaven personalment fins al contacte físic. Sovint eren malalts, com aquella dona que patia hemorràgies i es deia "només que li pugui tocar la roba, em curaré" (Mc 5,25). Altres vegades eren pecadors com Zaqueu, els quals, amb la confessió del seu pecat, entraven en una proximitat més que física amb el Senyor.

Avui són massa els cristians que no s'atansen personalment a Jesucrist. La seva fe va esdevenint, així,

Avui són massa els cristians que no s'atansen personalment a Jesucrist, i així la fe esdevé improductiva i freda.

una teoria, un discurs mal·leable, de vegades una actitud elitista, o molt crítica, i freda, i vitalment improductiva... Ens cal la humilitat del contacte sacramental, com calia, als contemporanis de Jesús, la humilitat d'acollir la seva humanitat.